

HAQIQATNING NARXI: IBSENING “YOVVOYI O’RDAK” DRAMASIDA INSON FOJIASI

Samarqand davlat pedagogika
instituti 2-bosqich talabasi

Abdullayeva Mashhura Jo’rabekovna

Dotsent: Usarova Laylo Ibragimovna

Annotatsiya: Mazkur maqolada Henrik Ibsenning “Yovvoyi o’rdak” dramasi asosida insoniy vijdon, yolg’on va haqiqat o’rtasidagi ichki kurash masalasi tahlil qilinadi. Muallif Gregers va Xjalmar obrazlari misolida inson ruhiyatidagi halollik, aldov va o’zini oqlashga bo’lgan ichki ehtiyojni yoritadi. Asarda oila, sadoqat, o’tgan hayotdagi gunoh va insonning o’zini anglash jarayoni markaziy o’rin tutadi.

Kalit so’zlar: Ibsen, drama, haqiqat, yolg’on, vijdon, inson ruhiyati, oilaviy fojia, falsafiy mazmun.

THE PRICE OF TRUTH: HUMAN TRAGEDY IN IBSEN’S “THE WILD DUCK”

Samarkand State Pedagogical Institute, 2nd - year student

Abdullayeva Mashhura Jo’rabekovna

Associate Professor Usarova Laylo Ibragimovna

Annotation: This article analyzes the inner struggle between conscience, lies, and truth based on Henrik Ibsen’s drama “The Wild Duck.” The author explores the human need for honesty, self-justification, and the search for truth through the characters of Gregers and Hjalmar. The play focuses on family, loyalty, past sins, and the process of human self-awareness.

Keywords: Ibsen, drama, truth, lie, conscience, human psychology, family tragedy, philosophical meaning.

ЦЕНА ИСТИНЫ: ЧЕЛОВЕЧЕСКАЯ ТРАГЕДИЯ В ДРАМЕ ИБСЕНА “ДИКАЯ УТКА”

Самаркандский государственный педагогический институт,

студентка 2 курса Ортикова Нафиса Шарофиддиновна

Доцент Усарова Лайло Ибрагимовна

Аннотация: В данной статье анализируется внутренняя борьба между совестью, ложью и истиной на основе драмы Генрика Ибсена “Дикая утка”. Автор раскрывает внутреннюю потребность человека в честности, самооправдании и поиске истины на примере образов Грегера и Хьяльмара. В центре произведения — семья, верность, грехи прошлого и процесс самопознания человека.

Ключевые слова: Ибсен, драма, истина, ложь, совесть, человеческая психология, семейная трагедия, философский смысл.

Henrik Ibsen norveg dramaturgiyasining eng yirik vakillaridan biri bo‘lib, u “A Doll’s House”, “Ghosts” va “The Wild Duck” kabi asarlari bilan jahon adabiyotida o‘z o‘rniga ega bo‘lgan. Ibsen o‘z asarlarida inson ruhiy dunyosini, ijtimoiy munosabatlardagi soxta axloqni va jamiyatdagi ikkiyuzlamachilikni fosh etadi. “Yovvoyi o‘rdak” (1884) — yozuvchining eng murakkab falsafiy dramalaridan biri bo‘lib, unda insonning haqiqatga bo‘lgan intilishi va shu haqiqatning og‘riqli oqibatlari tasvirlanadi. Asar markazida Gregers Werle va Hjalmar Ekdal obrazlari turadi — biri haqiqat izlovchi idealist, ikkinchisi esa qulay yolg‘on ichida yashovchi oddiy inson. Asarning ushbu parchasi Hjalmar va Gregersning uzoq yillardan keyingi uchrashuvi sahnasidan olingan. Gregers uzoq yillik ayriliqdan so‘ng eski do‘sti bilan uchrashib, otasi Werlening hayoti va Hjalmar oilasi haqidagi haqiqatlarni bilib olishga harakat qiladi. Shu suhbat orqali biz quyidagi asosiy g‘oyalarni ko‘ramiz:

Gregers haqiqatni ochishni o‘zining axloqiy burchi deb biladi. Uning nazarida inson yolg‘on ichida yashamasligi kerak. Biroq Hjalmar aksincha, tinchlik va baxt uchun “kichik yolg‘onlar”ni afzal ko‘radi. Bu ikki qarama-qarshi falsafaning to‘qnashuvi asarda asosiy dramatik kuchni beradi. Hjalmar o‘z otasining “sharmandali o‘tmishi” sababli ich-ichidan qiynaladi, lekin buni yashirishga harakat qiladi. Gregers esa haqiqatni bilish orqali uni “ozod qilish”ga urinishadi. Aslida bu urinish inson ruhiyatidagi nozik muvozanatni buzadi. Gregers o‘z otasi Verleni ikkiyuzlamachilikda ayblaydi, ammo suhbat davomida otasining Hjalmar oilasiga yordam berganini bilib, ichki kechinmalarini boshdan kechiradi. Bu sahna insonning boshqalar haqidagi hukmlarini qayta ko‘rib chiqish zarurligini ko‘rsatadi. Ibsen dialoglar orqali ichki ruhiy holatni ochadi. Qahramonlarning oddiy so‘z almashinuvi ortida chuqur psixologik ma’nolar yashiringan. Gregersning har bir savoli Hjalmar ruhidagi “beqaror haqiqat”ni ochishga qaratilgan. Shuningdek, asarda “yovvoyi o‘rdak” ramzi inson ruhining ozodlikka intilishi va shu yo‘ldagi jarohatlar timsolidir. Hjalmar oilasidagi yolg‘on “qulay qafas”ni eslatadi, lekin Gregers uni buzmoqchi bo‘lganda, bu haqiqat halokatga olib keladi. Ibsen “Yovvoyi o‘rdak” orqali inson baxtining asosi — bu haqiqatni bilish emas, balki uni qabul qila olish qobiliyati ekanini ko‘rsatadi. Haqiqatni bilish har doim insonni ozod qilmaydi, ba’zan uni ruhiy tanazzulga olib keladi. Gregersning idealizmi

uni hayotdagi tabiiy muvozanatdan uzoqlashtiradi, Hjalmar esa yolgʻon orqali oʻzini himoya qiladi. Yozuvchi bu ikki qahramon timsolida insonning haqiqat va baxt oʻrtasidagi abadiy tanlovini yoritadi. Ibsen nazarida, chin insonparvarlik — boshqalarning zaifliklarini tushunish va ularni “haqiqat bilan” emas, balki mehr bilan qabul qila bilishdir.

Xulosa: Henrik Ibsenning “Yovvoyi oʻrdak” asari inson qalbidagi haqiqat va yolgʻon oʻrtasidagi murosasiz kurashni yoritadi. Gregers — idealist, haqiqatni hamma narsadan ustun qoʻyuvchi obraz; Hjalmar esa hayot tinchligini saqlash uchun yolgʻon bilan yashaydigan inson. Ibsen bu ikki xarakter orqali “haqiqat har doim ham baxt keltirmaydi” degan achchiq haqiqatni koʻrsatadi. Ushbu parcha asarning markaziy gʻoyasini — vijdon, kechirim va insoniy munosabatlarda rostlik zaruriyatini ochib beradi.

Foydalanilgan adabiyotlar:

1. Henrik Ibsen. The Wild Duck (Yovvoyi oʻrdak). London: Penguin Classics, 2005.
2. Boymurodov A. Dramaturgiya nazariyasi asoslari. Toshkent: Oʻzbekiston milliy ensiklopediyasi, 2017.
3. Karimov N. Norveg adabiyoti tarixi. Toshkent: Yozuvchi, 2019.
4. Ibsen H. Asarlar toʻplami. Norvegiya: Gyldendal, 1884 (asl nashr).
5. Oripov M. Adabiyotshunoslik asoslari. Toshkent: Universitet nashriyoti, 2020.